

dijazásának, s a községnek különféle egyéb költségeinek fedezésére oly megadóztatási rendszert találtak fel az illető előljárók, mely kegyetlenebb minden executionál. Ezek a szükséges és hetenként beszédendő pénzüsszeget nem vetik ki aránylagosan a községi tagokra, ezeknek vagyoni helyzetét tekintetbe véve, mert ezen módozat nagyobb fáradsággal volna összekötve; hanem oly eszközökhöz folyamodnak, melyeknek használata következtében a legnevezetesebb aránytalanságok állnak elő. Minthogy vallásunk szerint csak oly marhák husát használhatjuk, melyeket a zsidó sochet vág le és az általa tett vizsgálatnak következtében izraelita által használhatónak nyilvánít, az illető előljárók a kóser huson szedik be a községi adót, azaz: a husfogyasztóktól. Ezek t. i. kötelesek, minden font hustól vagy minden apró marha megmetszetéseért a fenforgó körülmények által meghatározott kisebb-nagyobb összeget kifizetni. Mily nyomasztó helyzetben vannak ekkor a számos tagból álló szegény családok fejei, vagy a több segéddel dolgozó mesteremberek vagy pedig a vendéglősök. Hisz ily esetben a szegényebb osztály ritkán kevesebbel, hanem mindig vagy ép annyival, vagy pedig még többel járul a községi adóhoz, mint a gazdagok, kik kelletnél több hust legjobb akaratuk daczára sem fogyaszthatnak, holott ha ki volna vetve rájuk aránylagosan a községi adó, minden ellenmondás nélkül azt megfizetnék. Azonkívül lehetnek oly izr. községi tagok is, kik kóser hús helyett másfélét használnak, nem törődve—fájdalom! szent vallásunk tilalmaival, mely körülmény önmagában is meggyőz bennünket ezen rendszer életképtelenségéről. Ideje volna tehát, községeink köréből származni ezen méltatlan, minden felsőbb szentesítést eddig úgy is nélkülöző korhadt szokást, s helyébe valamely más igazságosabbat megállapítani.

Stern Farkas,
a tályai izr. hitközségi előljárárság
elnöke.

Külföldi levelek.

Berlin, február hó 1-én.

II.

Midőn e sorok intézéséhez fognék, bocsánatot kérek a t. olvasó közönségtől, hogy első levelem intézése óta széles elfoglaltságom miatt az ott érintett mozgalmakat, illetőleg figyelmét mindeddig függőben tartottam. Most is hazámat közelebbről érdeklő tárgyra akarván áttérni, csak röviden azt említem, hogy az itteni községi választásban az ultra haladó párt diadalmaskodott, és hogy Geiger meghívásáról ismét komolyan kezdenek szólni párt-hivei. A szellemi mozgalmakat illetőleg, érdekes keddi-estélyeket élünk. A Zunz-féle alap gyarapítására t. i. két hónapon keresztül keddenként népszerű, sok tekintetben néprontó felolvasásokat van alkalmunk hallgatni; azok nevezetesebbjei: „a világ teremtése és a nyelv fejlődése a genesisben“ (Dr. Steinthal tanár). „Prophetismus“ (Dr. Kirschstein). „A nő állása a bibliában“ (Dr. Aub rabbi). „A második Mózes“ (Dr. Stenischneider). „Mendelssohn Mózes“ (Dr. Ritter). „A barátságáról“ (Dr. Lazarus tanár). E felolvasások egy része a legféltetlenebb kriticismus álláspontjáról indul, és nemesak az igazhitű tömeg, hanem a legszabadelvűbb tudósok részéről sem hallgattatik megütkezés nélkül.

Engedje meg t. szerkesztő ur, hogy Beck Mór urnak a „Közöny“ utolsó előtti számában nyilvánított egy javaslatát tovább fejleszsem. B. ur az exegesis alapos művelése tekintetéből, mellékesen a hazai egyetem egy hiányát penditi meg, melyen, a mennyir e alegbiztosabb kut-

forrásból tudjuk, magas kormányunk erőik erejével és aldozatkézséggel törekedik segíteni. B. ur propositiója a legalaposabb jogosultsága és korszerűsége daczára azon hiánnyal bir, hogy általa táplálék nyújtatik azon téveszmének, mintha az orientalistika, mely mint önálló tudomány egy félévszázad óta óriási léptekkel halad előre, a theologia privilegiált gyermeke volna; egy előítélet, mely épen az orientalistika születése körülményeiből ered, ismert művelődés történeti tény lévén, hogy a keleti nyelvnek első tanszéke az 1311-iki concil rendelete folytán azon czélből állítottatott fel, hogy általa a zsidókkal való hitvitátások annál nagyobb biztossággal vitethessenek végbe.

De hogy a kérdésben forgó tanszék felállítására annál gyümölcsözőbbé váljék annak idejében, bátorkodom t. szerkesztő ur figyelmébe ajánlani egy tudományágat, mely ámbár az alapos theologusra nézve conditio sine qua non-kép tekintethetik, eddigelé kellő figyelemre nem méltatott, s ez: a héber nyelv története és a héber grammatica fejlődése. Feltétlen, hogy megegyezünk ama pontot illetőleg, hogy a héber nyelv tökéletes ismerete és alapos, tudományos felfogása a korszerű theologia kiegészítő követelménye; könnyen beláthatjuk, hogy az alakítandó intézetben az eredeti nyelvtanok előadása iránt első rendű figyelemmel kellend viseltetni. Erre nézve tehát rendes tantárgyul ajánlatos: a héber nyelv tan történeti tárgyalása elkezdve annak első kezdeményezésétől Saadja, Menachem b. Seruk és Dunas által, folytatva annak további fejlődésén keresztül a spanyol-arab korszakban, (Chajjag, Ganach és követői Ibn Esra, Kmichi, Efodi) egészen a legujabb kor vivmányáig indulva, mely tárgyalás e fontos szakot a jövő theologia tudományos birto-kává teendi. Hogy e tárgy az 1863-ki tervben kifejezésre talált-e, az illető okmányt nélkülözvén, nem tudom.

G. I.

Judenthum und Schulchan-Aruch.

II.

Herr Eisler versteht es wie der „Mann an der Seine“, den Kongress-Deputirten Ueberraschungen zu bereiten. Eine solche Ueberraschung war seine Erklärung an die Gemeinde-Kommission im Namen der ganzen „Linken“, nur dann im Verein mit der „Rechten“ ein Gemeindestatut auszuarbeiten zu wollen, wenn die Integrität des Schulchan-Aruch als Basis für dasselbe aufgestellt würde. Herr Eisler möge mir verzeihen, wenn ich an seiner Worte Wahrheit zweifle; denn nimmer will es mir in den Kopf, daß auch die Rabbiner, die auf der Linken sitzen, mit seinem Antrage oder Protest ganz einverstanden seien. *)

Es leidet wol keinen Zweifel, daß sie den §. 2, Kap. 243 im Sch. A. Joreh deah, nach welchem die Gemeindeglieder verpflichtet sind, die auf ihren Rabbiner entfallende Landessteuer zu zahlen, im Gemeindestatut aufrecht erhalten wissen möchten, zweifle aber sehr, ob sie auch für die Integrität des § 22 Kap. 245 (das.), nach welchem es jedem Talmud-Gelehrten frei steht, sich in jeder ihm beliebigen Gemeinde zu besetzen, und selbst mit Beeinträchtigung des angestellten Lokalarabbiners, die demselben zukommenden und für ihn Emolumenten abwerfende Funktionen auszuüben, und auch jedem wandernden Gelehrten gestattet ist, in jeder Gemeinde Trauungen zu vollziehen, wenn nur die Taxe dafür dem Ortsrab-

*) Hat es doch der Deputirte aus Ujhely in der Congresssitzung v. 8. Februar deutlich und klar ausgesprochen, daß nicht nur er allein, sondern auch die Herren Rabbiner der Linken vielfach gegen den Schulchan-Aruch verstoßen, nichts desto weniger aber fordere er, daß der Sch.-A. die Basis des Organisationsstatuts sein müsse!